

Divi Thomae Aquinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impressionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio CLII. De virginitate, quæ est pars castitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Anitatem. Contra, inquit, Propositum rubendi non repugnat virginitati. ergo. Assumptum probatur, quia alias nunquam virgo voluntarii desponderetur viro. Præterea, tales sunt casta, & non sunt viduæ, nec coniugatae. ergo virgines.

¶ Secundum est, Integritas signaculi virginalis per accidens se habet ad virginitatem. Hoc siquidem concedit Martinus

absolutè, sed nō modicata opinans, qd integritas virginalis

signaculi opposita corruptioni libidinosa;

et de ratione virginitatis, & ad eam per se pertinet.

Et intendit per corruptionem libidinosam agitationem membrorum genitalium ad opus venereum. Et probat hoc quadrupliciter.

¶ Primo, illud, sine quo nō constitutis virginitas, per se pertinet ad rationem virginitatis: sed talis in tegritate signaculi.

¶ Secundo, illud, sine quo nō constitutis virginitas, per se pertinet ad rationem virginitatis: sed talis in tegritate signaculi.

¶ Tertio, illud, sine quo nō constitutis virginitas, per se pertinet ad rationem virginitatis: sed talis in tegritate signaculi.

¶ Quartu, illud, sine quo nō constitutis virginitas, per se pertinet ad rationem virginitatis: sed talis in tegritate signaculi.

castitatem, qd ad alias uirtutes. ¶ 3 Prat. Philo dicit in 3. Ethri. qd omnis intemperatia generaliter est maxime exprobribilis: sed ad pudicitiam pertinere uidetur fugere ea, qd exprobribilia sunt. ergo pudicitia pertinet ad omnes partes temperatiae, nō autem specialiter ad castitatem.

SED CONTRA est, quod August. dicit in lib. de perfuerantia, Prædicanda est etiam pudicitia, ut ab eo qui habet aures audiendi, nihil genitalibus membris illicitum perpetretur: sed ulti genitalium membrorum proprietatem pertinet ad castitatem. ergo pudicitia propriæ ad castitatem pertinet.

R E S P O N S I O . Dicendum, quod siue dictum est, * nomen pudicitie a pudore sumitur, in quo uerecundia significatur: & ideo portet, quod pudicitia propriæ sit circa illa, de quibus homines maxime uerecundantur. Maxime autem uerecundatur homines de actibus ueneris, ut Aug. dicit in 14. de ciui. Dei. intatatu quod erit concubitus conugalis, qui honeste nuptiarum decoratur, uerecundia non careat: & hoc ideo quia motus genitalium membrorum non subicitur imperio rationis, sicut motus aliorum exteriorum membrorum. Verefundatur autem homo non solum de illa commissione ueneris, sed etiæ de quibuscum signis ciui, ut Philo dicit in lib. rhetor. * Et ideo pudicitia attenditur propriæ circa ueneria, & precipue circa signa ueneriorum, sicut sunt aspectus impudicii, oscula, & tactus. Et quia haec magis solent deprehendendi, pudicitia magis respicit huiusmodi exteriora signa: castitas autem magis ipsam ueneram comprehendit. Et ideo pudicitia ad castitatem ordinatur non quasi uirtus ad ipsa distincta, sed sicut exprimens castitatis circumstantia delectabilium huiusmodi, non explicando sic signa ut pudicitia a pudore sumpta.

¶ Ad secundam obiectionem ex Hugitionis authoritate dicitur, quod quia vaugue ars proprijs terminis, seu vocabulis gaudet nos in moralibus rectius moralium patrem diuina Thomam, quam extrarum quædam sequimur.

¶ Super Questionis centrum quinquagesima secunda. Articlem primum.

But in maxime verecundam: fed homines magis verecundantur acsi bus ueneris, qui sunt signa ueneriorum. ergo pudicitia magis circa ueneres actus, quam circa signa eorum. Maior est. Tho. Minor est per se vera. Conclusio est contra authorem. Secundum est, quia secundum Hugitionem, pudicitia habet cō-

stantiam quandam: interdum tamē unum pro aliо ponitur.

A D P R I M U M ergo dicendum, quod Aug. ibi accipit pudicitiam pro castitate.

AD II. dicendum, quod quis omnia uitia habeant turpitudinem quandam, specialiter tamē uitia intemperatiae, ut ex supradictis patet.

AD III. dicendum, quod inter uitia intemperatiae præcipue sunt exprobribilia peccata ueneria, tum propter inobedientiam genitalium membrorum: tum etiam propter hoc, quod ratio ab huiusmodi maxime absurbetur.

QVAESTIO CLII.

De Virginitate, in quinque articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de Virginitate.

Et circa hoc queruntur quinque.

¶ Primo, In quo consistit uirginitas.

¶ Secundo, Vtrum sit licita.

¶ Terti, Vtrum sit uirtus.

¶ Quartu, De excellentia eius respectu matrimonij.

¶ Quintu, de excellentia eius respectu aliarum uirtutum.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Virginitas consistat in integritate carnis.

AD PRIMVM sic proceditur. Videlicet, qd uirginitas non consistat in integritate carnis. Dicit enim August. in libro de nuptiis, & concupiscentia, * quod uirginitas est in carne corruptibili incorruptionis perpetua meditatione, sed meditatio non pertinet ad carnem. ergo uirginitas non consistit in carne.

¶ 2 Præt. Virginitas pudicitiam

aureum corum remoto, renouetur virginitas. ergo immunitas a delectatione feminis non est de ratione virginitatis. Antecedens probatur, quia si per impossibile vel impossibile puerilla habet ad dictam integratem, & illius propositum quantumcumque haberet delectationem voluntarii in resolutione feminis, in ea non virginitas. Secundum, Pono duas puellas, quatum una est pax non procurat resolutionem feminis cum delectatione in somno, & in vigilia, cum meminit eius, alia non cogitans de delectatione, sed pecunia subducta conferit viro, sed ne delectationem fert, nec feminas, & postea proponit interdum non confitente delectationi venereas. Tunc sic, Prima est virgo, & secunda non ergo propositum integratis dicta, & non propositum immunitatis a delectatione, est virginitas.

Secunda Secunda S. Thomæ. YY. 3. Terti,

4. d. 1. 3. q. 3. 2. 2. 3. 3. d. 3. 4. 2. 1. 3. 5. 4. 3. 4. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 998. 999. 999. 1000. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1098. 1099. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1198. 1199. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1298. 1299. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1398. 1399. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 145

Tertio, sequeretur, quod virgo consentiens viro, & feminis, propter vim tamen doloris non delectata, effe virgo secundum corpus. Probatur sequela, quia in ea non esset illa delectatio, quam ponit Thomas.

¶ Deinde ex doctrina authoris infero, inquit Martinus, quinque Corollaria. Primum, Mulier non confentientem violento corruptori eit vere virgo.

¶ Secundum eit, Mulier cognoscens, quod cum de die cogitationem habet circa veneream, de nocte partur in somno pollutionem circa eadem delectabilta, si ex propo-

sito habeat huiusmodi cogitationem cum nocturna sequela iam dicta, perdit virginitatem; quia de lectio feminis ex mentis proposito predictum.

¶ Tertium eit, quod scientes se impotentes ad feminis reiolutionem, vt de perfida scismaticis dicit Ariosto, in problematis, suis, quantumcumconcerbunt, & frangerent claustra pudoris &c. tempore effent virginis: quia nec in actu nec in proposito feminis reiolutionem habent.

¶ Quartum eit, quod naturaliter potest esse, quod virgo pariat. Probatur de puella violenter corrupta, & gravida.

¶ Quintum eit, quod si sint due pueræ virginis, quarum una commisceatur viro per mentem sine feminis effusione; altera vero consentiant in coitionem, & per mensum, sed impietate non conmiceret, sequitur quod prima effet ita immunis à corruptione opposita virginitas, sicut secunda.

¶ Ad euidem horum scito primo, quod virginitas sumitur, dupliciter, naturaliter, vel moraliter. Et rursum moraliter sumitur dupliciter, i.e. pro quadam calitatem statu, & prout est specialis virtus à calitate distincta. Virginitas naturalis consistit in naturali integritate membrorum. Secundum cōmē n. usum loquendi, illas appellamus virginis, que integratam carnis, quā a natura habent, servant: & ad hoc inspicuntur quandoq; mulieres si sint virginis. Virginitas, est ita usus castitatis, requirit duas conditions. Primo, quod persona non sit voluntarie polluta. Secundo, quod sit in proprio sic se servans, nisi matrimonio jungatur: & hoc modo puellas nubiles castae dicuntur virginis. Virginitas, prout est specialis virtus, addit supra virginitatis statu perpetuum uero firmata, ut pacet: & hoc modo author traxit de virginitate hoc in loco. Scito deinde, quod noua hęc opinio, quam Martinus introducere initit de virginitatibus materia, scilicet, quod est integritas opposita corruptioni per libidinum suum actum, irrationabilis est, & procula pīs, & pudicis aurib. abiecta: quod monstraratur & ostensum, & ducendo ad inconveniens. Offensuè quidem, quia liuidinofus ille actus, quem etiam turpe est dicere, per le ordinatur ad feminis delectationem. Quod manifeste patet ex hoc, quod uterque fexus ab huiusmodi actibus cessat, cum ad resolutionem feminis peruenit eit: & nunquam naturali ordine cessat, quoque ad hoc perueniat. Quia ergo intemperanta est circa delectabile secundum tactum, & omnes eius species sunt circa aliquod delectabile praeципum secundum tactum, consequens est ut virginitas sit circa praeципum delectabile secundum tactum inter eas, quae ad ipsam spectant, sed praecipua delectatio non est in ipsis libidinibus actibus, sed in ipsa feminis resolutione, ergo talis delectatio est propria materia virginitatis. Et confirmatur, quia

F vbi unum propter alterum, ibi unum est. F. illa delectatio propter illam delectatio, in feminis refutatione est maxima, dicitur rursum ab oppositis, quia cetera concubitu

ab omni concubitu in immunitate angelica portio est, ergo virginitas non consistit in carnis incorruptione.

Sed contra eit, quod Augustinus in eodem lib. dicit, quod virginitas est continentia, quod integritas carnis ipsi creaturam & carnis uocetur, confessuratur, seruatur.

RESPON. Dicendum, quod nomine virginitatis à uirto immunitum uidetur, & facti illud dicitur uirgens, & in suo uiroriente stet, quod non est ex superabundantia caloris aduersiōem expungit, etiam virginitas hoc portat, quod persona, cui in immunitus sit à concupiscentia adiustione, que esse uidetur in fumatione maximae delectationis corporalis, qualis est uenereorum delectatio. Vnde Ambrosius, dicit in libro de virginitate, quod castitas virginis est expers contagionis integratio delectationis, autem ueneriorum tria est considerare. Vnum quidem, quod est ex parte corporis, scilicet uiolatio signaculi uirinalis. Aliud autem est, in quo iungitur id quod est anima, & eo quod est corporis, scilicet sua resolutio, feminis delectationem sensibile cauimus. Tunc

I paratur fecum, que communem est in immunitate, dicuntur virginis. Naturaliter, scilicet uirginitas, uirginis, & uirginum. Cito fandit, si fecimus comparationem, uirginis, naturalis, conuoluta, que causa uirginis est, possit esse, scilicet: bene nota, quod hoc accidit, ueniens ex aliquo cau per accidens, in facta naturali, communique enim in conuenientia accidit. Secundum est, obiecta respondendum est.

¶ Ad duas obiectiones in primo debet respondere, scilicet

ex dictis, scilicet, quod est ratione impossibilis, & matrem

cautelam, non est per peccatum possibilis.

Iem calidius statum virgo uoluntate, & uoluntate tem

statis virginis a coniugio, & aliis statu

ut est specialis virtus ipsa virginis ultra dicendum speciem. Nec formatur uirginis, ut dicitur, ratione de ratione virginitatis, sed ratione virginitatis hoc accepta.

¶ Ad duas obiectas in secundo dubium est, scilicet

quod maior est filia, quoniam filia est in se

passione, & tamem propria ratio non est

probatio eius a statum fallum, statu, quod

accidens se habet, nihil omnino, sed ex

data. Paffini enim per accidentem, hoc est,

statu, & tamem fine illa non est, statu,

parat autem manifeste error in illa, quod

plus exiguit ad esse de ratione alii, &

fibi conexum est. Non adhuc remane-

re est virginitas, ita quod si hoc man-

men non adulterari non est de ratione

norense dicitur, & dato o fine uir-

ginatas ex hoc non habemus, & de

radix huiusmodi integrum, & sic

em, quod est non adulterari. & similiter radix eius, quod est non libidinose corrupti. & non seminare voluntarie, est de ratione virginitatis. & non ipsa integritas opposita, nisi ut via ad immunitatem feminaria delectationis.

Ad secundum dicatur, quod huiusmodi integritas, seclusa pol-

litione, non est per se obiectum propositi. sed causam virginalis, sed causam libidinis corrupti, & via ad immunitatem a pollutione feminis, est per se pater responso id tertium: quoniam integras huiusmodi non nisi ratione immunitatis a pollutione, seu ordinis ad illam in ratione virginitatis clauditur, si aliqua talis diffinitio nesciretur.

Ad quartum iā patet, quod sequi vocat levirginitate: quoniam signa apparent virginitatis naturales, non morales, vt datum est.

Ad obiectum in tercio dubio respondere. Et primo, negantur antecedentes quoniam postea talis integratio, & illius proposito, non ponitur virginitas, vt patet: quia si fiat cum hoc quod nullus peditat castitatem consumatae pollutione procurata per folias, mordet, & delectationes. Vnde patet, quod est probatio per principium.

Ad secundum videtur dicunt, quod in calculo prima ideo dicereur virgo, ga- nūquim habuit voluntariam pollutionem. Approbationem, post factum non redit prætentam voluntariam, sed videatur equum esse desiderio, seu voluntarii pollutionis, quae virginem mentalē fo- tam tollit. Secunda autem est per accidens ex parte corporis, seu materie virgo, sciat per accidens non seminare in actu concubitus. Et autem quae sunt per accidens, non debet inducere mentem doctorum ad mutandas virtutum definitiones, que attendunt penes id quod est, vt in pluribus, & per se. Idem est, si iudicium de ista & quacunque alia, que incipi perdere virginitatem, & per accidens non est perha confutare.

Ad tertium negatur sequela. Mulierem conseruans stupro, & feminam omnino per se virginitatem. Et ad probacionem, quia per dolorem non tenet delectationem, respondeatur, si huiusmodi non fertur est per accidens. Sicut enim ad violationem virginitatis, quod delectatio in resolutione feminis adit, si non fertur: quin etiam si aliqua est mulier, quae non fentur in huiusmodi resolutione delectationem aliquam, si obflare quoniam facit, quod resolutio fit secundum suam naturam delectabilis, & ita de facto est, vt in pluribus. Naturalia siquidem, & moralia iudicantur secundum ea, quae in pluribus sunt inveniuntur.

Ad obiecta in corollariis conceditur primum corollarium.

Ad secundum vero dicunt, quod magis referunt inter habere pollutionem in fomino ex proposito, & habere ex proposito co-

stitutionem, quae non fecit futura in fomino causa pollutionis,

& tamen arguens quasi synonimis illis videtur. Ita primum emittit-

A propositi obiectum est ipsa pollutio: in secundo autem est cōgitationis. Primum non potest esse licitum: secundum potest etiam cum merito esse, si scilicet cogitatio est necessaria, nec secundum pollutio praecognita esse peccatum, negatur ergo secundum corollarium, vt iacet.

Ad iii. dicendum, quod pudicitia est quidem essentialiter in anima, materialiter autem in carne, & similiter virginitas. Vnde Aug. dicit in lib. de virginitate, * quod licet virginitas in carne seruet, ac per hoc corporalis sit, tamē spiritualis est, quam fuet, & seruat continentia pietatis.

Ad iv. dicendum, quod si cut dictum est, * integritas corporalis membra per accidens se habet a virginitate, inquantu scilicet per hoc, quod ex proposito voluntatis abstinet quis a delectatione uenera, remanet integras in membro corporeo. Vnde si contingat, quod per aliū modum aliquo casu membra integritas corrumpatur, non magis praejudicat virginitati, quam si corrumpatur manus, aut pes.

¶ Ad quartum dicendum, qd delectatio, quae est ex feminis resolutione, duplicitate potest contingere. Vno modo, ut procedat ex mentis proposito: & sic tollit virginitatem, siue fiat per concubitum, siue absque concubitu. Facit autem mentionem Aug. * de concubitu, quia huiusmodi resolutio cōmuniceret, & naturaliter ex concubitu causatur. Alio modo, potest prouocare præter propositum mentis uel in dormiendo, uel per uiolentiam illatam, cui mens non consentit, quoniam caro delectationem experiat: uel etiam ex infirmitate naturæ, ut patet in his, qui fluxum seminis patiuntur: & sic non perditur virginitas, quia talis pollutio non accidit per impudicitiam, quam virginum excludit.

¶ Ad uerendum quoque inter haec est, quod licet communiter ante annos pubertatis verque lexus impotens sit ad generandum, quandoenque tamen perfonam aliquam contingit uoluntate feminare, perditur virginitas. Et quoniam lexus femininus iniumentur feminare, si prouocatus ad hoc fuerit non solum patrum ante pubertatem, sed in sexto etatis anno, & supra, ut plerae mulieres ex parte testantur, ita quoniam ex auditu conjicio non est hoc per accidens, sed puro posse fieri viuere male, licet in pluribus in se eis perponatur hec ideo longe circa possunt multe irreparabiles virginitatem perdere, quam viri. Quantumcunque autem infra tempus, quo impotens quis est naturaliter ad feminandum, operari det veneris circa feminationem, & virginitatem perdit mentalem, non perdit ita virginitatem, quia per penitentiam reparatur. Differt siquidem pueri a viro per infirmitatem impotente, quod puer est per se impotens, vir autem infirmus est per accidens impotens. Et propterea puer per se debet materia stupri, vir autem per accidens, scilicet hoc puer remaneat virgo per se ex parte materie, seu corporis, ut autem remanet ex parte corporis per accidens virgo. Et propter eam non est dubium, quoniam pueris virginitas sit reparabilis per penitentiam. Sed an sit quam reparabilis sit perdita infirmitas virginis, non facile dixerim. Trahitur force quod est per accidens, ad id quod est per se.

Secunda Secunda S. Thomæ. YY 4 Tempor.

¶ Ad tertium autem dicitur, quod scientes se omnino imponentes, & coeuntes, per accidens tamen, remanet, ut dictum est, quo ad aliquid virgines, quia scilicet debet eis materia stupri. Vnde per se & formaliter loquendo, ita & supradicta mulier, quae potest est non feminare, non sunt virginis, sed materialiter & per accidens ex parte materie remanent virginis. Sicut per oppositum, pauperes excellenti prædicti animo, sunt formaliter magnifici, remanent tamē materialiter non magnifici proper defectū materie.

¶ Ad quartum dicitur, quod illi potest esse naturaliter vera, Virgo moraliter parit, & autem illat. Virgo naturaliter parit. Nec hoc est admiratione dignum, nisi in verbo: quoniam virgo moraliter potest esse naturaliter corrupta, & grauiula, ut pote violenter oppressa.

¶ Ad quintum negatur sequela, quoniam prima non nisi per accidens ex parte materiae immunitas est à materia stupri. Quantum in se est, dicit operam corporaliter naturaliter ad huiusmodi materiali, quod non fecit secunda, quae solum secundum mentem corrupta est.

¶ Loco citato in argum.

C. 8. parvus a prim. to 4.

In corp. art.

QV AEST. CLII.

ARTICVLVS II.

¶ Super Questionis
centesimquaque
gesimæ ecclesiæ Ar-
giculum secundum.

Vtrum uirginitas si illicita.

Infra art. 2.
§ 4. cor. 2.
4. di. 13. q. 4.
pt. 1. ad 2. Et
3. cō. ca. 16.
Et mal. 9. 15.
art. 1. ad 13.
Et uir. q. 1.
art. 1. ad 6.
Et 2. Ethic.

p. 5.

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

Martinum, q̄ virginitas non sit virtus, quia virtus semper, & in quolibet est virtus: sed virginitas non in quolibet semper est vir tūs, sed quandoq; est virtus, ut patet in multis casibus, ergo &c. Ad hoc breviter dicitur, quod de virtutibus, & virtutis non est, ut dicendum secundum ea quae sunt per accidentem, sed secundum id quod est p̄ se.

Contra autem q̄ virginitas moraliter sumpta, ut scilicet importaret perpe tua incorruptionis, ppter Deum, est bona moraliter, & semper est in quolibet, cum impo ter ordinem rectitudinis, quo inferiora superioribus bonis subiectū, & maxima minoribus pre feruntur. Perinde autem est dicere, quod virginitas non est virtus, quia in aliquo vir tuus, quia in aliquo car peccat virgo, ac diceretur, quod re ligio non est virtus, cur in aliquo casu va can religiosi peccata, impeditio aliud necessarium bonum. Dicito ergo, quod aliud est dicere. A. est virtus, sive actus virtu osus simpliciter, & in quolibet, & semper: & aliud est dicere. A. semper & in omni casu virtuosè potest exerceri. In pri mo enim dicto confi deratur habitus, & a dius secundum suam rationem. In secundo autem considerantur circumstantiae, & accidentia circa exercit u mactum. Constat autem quod: mactari virtutis actus possumus sic impediri ali quando ab executione, ita quod licet absoluē sint virtu os, si tam tunc ferent, effient uitiosum si quis celebraret, quando infir mis illius eget uitiatione, & si quis redderet gladium furioso. Errant igitur forte aliqui in hac re non aduertentes quid virginitas ut eum non moralis habuit, aut actus impotens, propositum scilicet perpetua integratam propter Deum, ut hic in re sponsoni ad secundum in litera exprimitur. In hac enim ratio nemanifeste appetit rectissimum rationis ordo secundum se, & absoluē.

Secundum ex Ricardo in 33. dist. 4. q̄ virginitas non est virtus distincta à castitate, sicut magnificencia à liberalitate, quia mate ria virginitatis, & materia castitatis le habent ut magis & minus, & non sunt alterius & alterius rationis, sicut materia magnificencia & liberalitatis: ergo. Et propterea cum dicunt in litera, Vbi est specialis materia boni habens, sicut excellentiam, oportet addere, aut subintelligere, alterius rationis. Et sic minor est fallax, non tales ergo ratio litteræ. Et augeatur quæstio, quia si virginitas est in littera dicunt, sequitur q̄ virginitas sit subiecta in irascibili, & calitatis in concupiscentib; & obiectum illius sit ardum dulcium vero bonum absolute, ut proportionaliter habebarat magnificencia & liberalitas: sed hoc patet esse fal sa, ergo non se habet ad castitatem, ut magnificencia ad liberalitatem. Ad hoc dicimus, quod virginitas potest considerari dupliciter. Primo, infra linitas temperantie pure, & sic virginitas materia est materia iuris, sed non distincta a castitate, & similiter virginitas est virtus, sed non distincta a castitate. Et si bene taliantur Ricardus, nec oppotum lenit author: & hoc concludunt argumenta illata. Nam materia virginitatis non est alterius rationis, sicut materia magnificencia, nec virginitas est circa ardor, cuius non sit circa actum aliquem irascibilis, sed concupiscentib; delectationem scilicet ueneream. Si autem consideretur in ordine ad diuinum obsequium, quoniam uirgo cogitat quia Domini sunt & & cetera, q̄ virginitas materia constituit: materia specialiter bonam, et alterius rationis a materia castitatis:

A & sie virginitas se habet ad castitatem, ut magnificencia ad libe ralitatem, non quod similitudo ista teneat quo ad omnia, ut obie ciones quasi supponunt, sed quo ad duo scilicet, quod sunt illæ differunt penes mediocrem & magnum, ita illæ penes excellens, & mediocre: & sicut ibi magnum distinguitur specie a medio cri, ita hic excellens a mediocrei.

Sed quo ad rationem diversitatis specificæ non al similantur: quia ibi magnum distinguitur specie, quia ingreditur ordinem artiorum: hic uero excellens distinguitur specie, quia trahitur ad ordinem diuinorum. Unde patet q̄ solidâ stat doctrina authoris.

In responsione ad tertium, dubium ex Martino occurrit: directe contra authorem hic, arguente in quaestio. 2. de virginitate, probare que niente, quod per po tentiam, nec materiali, nec formale virginitatis reparari potest. Et primo, quia in quocumque non potest esse per quacumque penitentiam propositum feruandi integratam carnis, in eo non potest per penitentiam reparari formale virginitatis: sed corrupta est huiusmodi ergo. Probatur nam quia tali non potest reparari integratam carnis, in eo non potest per penitentiam, ut ipse Thomas fatetur. Secundo, Virginitas, calitas co ingialis, & caffitas uidualis formaliter &

specifice differunt, ut probabitur: sed non nisi per hoc, quod de ratione virginitatis est propositum feruandi integratam, & hoc propositum non est reparabile per penitentiam. ergo. Tertio, qui propositum feruandi integratam carnis aut est materialiter tantum in virginitate, & hoc non: aut formale tantum, & habeo intentum: aut compositum ex utroque, & hoc non: tum quia corrupta credens le integrum, sive errore posset reparare nisi virginitatem, intendens feruare integratam: tum quia materialis virginitatis est integras non obiecta uoluntati, sed in existente carni: ideo, inquit, dico quod sunt aliqua uirtutes per penitentiam irreparabiles.

Ad hoc dicitur cum autore, quod reparatio uirutum est intelligenda, sicut conexio carinam. Et propterea sicut decrepiti potest esse fortis, & pauper magnificus, ita corrupta persona potest esse uirgo quo ad formale: sed formale uirtutis alter inuenitur coniunctu sua materie, & alter separatum ab ea: nam cum materia uirtutis subest, per formale simpliciter determinatur. Cum enim absent pecunia magna, magnificencia prædictis determinat eam ad sumptus magnos. Cum autem uir tuolo pecunia deficiat, sed pecunia si adfuerit, a magnificencia determinatur: & simile est in aliis. Et sicut falsatur hoc modo in paupere magnificencia formaliter, ita falsatur in corrupta virginitatis formaliter ex proposito integratam feruandam si adfuerit: & hoc sufficit. Nec requiritur propositum falso uirginis integratam absolute ad formale virginitatis separatum a materia, sed ad coniunctum sua materie. Et quia hominodi propositum patet esse reparabile per penitentiam, ideo patet omnes uirtutes esse reparabiles per penitentiam quo ad suum formale, cum omnes sint conexæ. Et hoc magis consonat & sacra doctrina: secundum quam filio prodigo datus est stola prima, & philosophia moralis, secundum quam qui una carerunt uirtute, nullam habent. Et per hoc patet solutio omnium.

In eodem scilicet in response ad quartum, dubium occurrit ex Martino ubi supra dicere, quod hæc conclusio ponitur con tra

er Thomam, Iclices, Virginitas nullo uoto firmata est virtus. Et probatur quinque medijs. Primo, quia est actus humanus & laudabilis in medietate confitens. Secundo, quia est actus rationi conformis. Tertio, quia est actus qui est materia voti. Quarto, quia est temperantia. Quinto, quia in aliquo casu virginitas non uoto firmata, est laudabilior, quam uoto firmata. Probarur assumptum. Si frater regis Francie cognoceret probabilitatem, quod regis fine haerede dece dente, regnum transiret ad tyranum crudelissimum, consilium ageret fine uoto seruare virginitatem, quam uovere.

Ad PRIMVM ergo dicendum, quod homines ex sua natuitate habent id quod est materiale in virginitate, scilicet integratatem carnis immunem ab experimento ueneriorum. Non tamen habent id, quod est formale in virginitate, ut scilicet habent propositum seruandi huiusmodi integratatem propter Deum: & ex hoc habet rationem, ut uirginis uita & uirginis in-

Ad hoc breviter dicuntur, quod aut rationes ita non militant contra doctrinam authoris, contra quam inducitur, aut nihil valeat. Nam ex rationibus illis aut intendit concludere quod uirginitas sine uoto est uirtus, aut quod talis uirginitas est uirtus specie distincta a castitate. Si primum,

1.129. Srt. 3.
id 3.

Ad hanc breviter
dicitur, quod aut rationes istas non militant contra doctrinam authoris, contra quam inducitur, aut nihil ualeat. Nam ex rationibus istis aut intendit concludere quod virginitas sine uoto est uitus, aut quod talis virginitas est uitus specie distincta a castitate. Si primum, non est contra auctoritatem: quoniam gratias omnes facemur, virginitatis propositionem esse actum calificari. Si secundum, rationes nihil ualeant. Nam licet concludant, quod sine uoto virginitas est sub temperantia, & actus virtutis, &c. act. non tamen colludent distinctionem specificam eius a castitate. Et tamen auctor ponit virginitatem non ad hoc, quod sit virus, sed ad hoc, quod sit species contra castitatem, virus distincta, exigere finitatem voti. Nec huius oppositum Martinus probavit: quia etiam responsio Martini ad rationem in litera huic argumenti taquam scilicet, Nulla virus perdiuit sine peccato, nil ualeat: dum uirtutis. Unde Augustinus dicit in libro de virginitate. Nec nos in uirginibus prædicamus, quod uirgines sunt, sed quod Deo dicantur per continentiam uirgines sunt.

A SECUNDUM dicendum, quod connexio uirtutum accipitur secundum illud quod est formale in uirtutibus, id est, secundum charitatem, vel secundum prudenteriam, ut supra habitu est, non autem secundum id, quod est materiale in uirtutibus. Nihil enim prohibet alicui uirtus suppetere materiali unius uirtutis, non autem materiam alterius. Sicut pauper habet materiam temperantiae, non autem materiam magnificentiae: & hoc modo alicui habenti alias uirtutis deest materia virginitatis, id est, prædicta integritas carnis. Tamen potest id, quod est formale in virginitate habere, ut sci licet sit in preparatione mentis, prædicta integratitatem conseruantem propositionem, si hoc sibi competet. Sicut pauper potest in preparatione animi habere positionem magnifici sumptus faciendo, si sibi competet. Et similiiter ille qui est in prosperitate, habet in preparatione animi propositionem aduersariax quoniam inter tolerandi, & sine hac preparatione animi non potest esse aliquis uirtuosus.

A D T E R T I V M dicendum, quod uitrus per penitentiam reparari potest quantum ad id, I
quod est formale in uitute, nō
namque nihil ualeat, ut quia nulla uitrus est, quae sit circa confusio-
nia, quin enim sit circa præcepta, ut patet dicuntur per omnes uitutes morales, iusticiam, fortitudinem, temperantiam, prud-
entiam, & partes earum. Sed uidetur decepcionem contingere: quia aliud est locum de aliquo excellenti actu virtutis, & aliud de ipsa uitute. Potest siquidem excellens actus uiturus omitti ab ipso peccato, quia excellenta illa est in confusione. Et sic contingit de actu uitirginitatis, & paupertatis uoluntarie, & similibus, nō quod uitrus aliqua per horum omissionem perdatur. Patet autem nul-
lam uitutem perdi fine peccato: quia ut in Prædicamentis dici-
tur, contrarium bono ex necessitate est malum. Quicquid ergo
contrariatur uituti, quam constat esse bonum morale, oportet
esse malum mortale, quod est peccatum, seu uitium.
Sed contra hanc authoris doctrinam vrgens magnum occur-

autem quantum ad id, quod est
materiale in ipsa. Non enim quis
magnificus consumpsit
diuitias suas, per poenitentiam
peccati restituuntur ei diuitiae
& similiter ille qui virginitas
tem a peccando amisit, per poenitentiam non recuperatur virginitas
materiam, sed recuperatur virginitas propositionis. Circa
materiam autem virginitatis
aliquid, quod miraculo repara-
rari poterit diuinus, scilicet
tegritas membrorum, quā dicimus
accidēt aliter se ad virginitatem
habere. Aliud autem est, quod
nec miraculo reparari potest,
ut scilicet quod qui experitus est
uoluptatem uenerari, non
experius. Non enim Deus pos-
test facere, ut ea facta sunt,
non sint facta, ut in primo habe-
bitum est.

A D Q Y A R T V M dicenda,
quod virginitas, secundū quod
est virtus, importat propria-
tum uoto firmatum integrati-
tis perpetuo seruanda. Dicit
enim *August. in lib. de migra-
nitate, quod per virginitatem
tegritas carnis ipsi creator am-
ma & carnis uouetur, conse-
cratur, seruatur. Vnde virgi-
nitas secundū quod est virtus,
nunquam amittitur nisi per
peccatum.

Ad quintum dicendum, q
castitas conjugalis ex hio solo
habet laudem, quod absimila
licitis voluptatibus: unde non
habet aliquam excellentiam in
pra communem castitatem. Vi
duitas autem addit quidem ab
quid supra castitatem comm
nem: non tam perutentia
quod est perfectum in mater
ita, scilicet ad omnimodum m
munitum ueneris uoluptate
sed sola virginitas. Et idea
virginitas ponitur uirtus spec
ialis supra castitatem, sicut magn
is supra liberalitatem,

caum luxurie in iudia sit graui, quia in iudia
tamen dittinquir specie, cum probat cal-
lis virus, cui humismodi luxuria opposita
non habere distinctionem specificam nisi
ta est a uni lege.
*In eadem responso dubium in Mem-
fitione de iudicante occurrit, necesse prole-
virus ditinquit specie a virginitate, si inter
quidem quod sit virus, probat; quaenam
mediate consilens determinata est. Quod
specie ab alijs, probatur: quia habent
Nam obiectum unius gemitus est propter
daturas est continencia perpetua.*
*Ad hac breuiter dicitur, quod conser-
vatur continencia.*

sed statim continentium. Claudit autem in se virtutem castitatis & dicit perfectiore gradum castitatis, quam castitas coniuga lis. Omnis tamen huiusmodi castitas sub una castitas virtute comprehenditur, quod probatur ex eo, quod numquam peccat nisi contra virutem castitatis agatur. Vidua enim si nubitur, non peccat. Nulla autem virtus sine peccato perditur. Et licet hoc Martinus negauerit, a veritate tamē actus, immemor ita negationis afferuit post in q.d. de luxuria, con cantone tercia, afferre do quod nihil dejectit animum a statu viri, nisi peccatum. Et per hoc probat, qd non omnis actus uenit dejectus animū a uirtute, quamvis dejectus ab arce & excellentiā perfec tionis.

Ad obiectiōnēm ergo in oppositum cō dicitur, qd viduas et viri castitatis, seu claudit illam, castitas enim sufficit ad medietatem elongatam in vita. Ad secundum vero dicitur, quod non sicutcum: distinctione obiectiōnē, sed sola formalis in esse mortalitatis, hoc est in ordine ad rationē, distinguuntur specie uirtutem a uirite. Scirare autem fe immunitatem ab illis, delectationē ueneris, quod pertinet ad calitatem, & sive ho nolle licetis uenereis delectationē, tunc immissio nē, quod a dīc iudicatis, non diffin guntur formaliter: sed sicut actus necessarius, & actus superrogationis sub eadem formaliter ratione qua persona circa a reas delectationē recte fē habet. Plus enim, ut in litera dicitur, exigunt ad constitutionem specialis uirtutis, quām aliquid plus dignatis, seu excellentiae habere.

¶ Super Questionis contestationis quinquagesime secunda
Articulum quartum.

¶ Art. 4. eiusdem qd in respōsione ad primum, dubium ex Martino in q.3 de virginitate occurrit dicente. Ita foliatio non mihi uideatur rationabilis, tum primo, quia Abraham nunquam habuit coniugium in opere, & uirginatam in preparatione animi, cum nihil habeamus in preparatione animi, nisi quod est nobis possibile, nisi apud intuentiles. Nec iuxta inducēt Augustini autoritas: quia non dicit, quod Abraham habuit uirginatē in habitu, sed continentiam, uel celibatū, qui cu[m] uiduis conuenit. Tum quia habere aliquam uirtutem in actu & opere nullus perfectus est, quām habere eam secundum preparationem animi: sed Iohannes habuit uirginatam in opere, & Abraham in sola preparatione animi. ergo.

¶ Ad eundem horum aduertit, quod author non æquat opus coniugij operi uirginali: fed adequat meritum continentia. Ab ille merito continentia virginalis Iohannes Baptista. Hęc autē confit distare ualde. Unde in principio responsum author dicit, quod meritum non solum penatur ex genere actus, sed magis ex animo operantis. Per hoc enim qd dixit ex genere actus, denotatur primam inæqualitatem. Nam ex genere operis uirginitas praefat continentia coniugali. Per hoc uero quod subdit, Sed magis ex animo operantis, denotatur adequationem secundum loco dictam quod ad primum libuitantia.

¶ Ad primam igitur Martini obiectiōnē dicuntur, qd Abraham habuit semper uirginatatem in preparatione animi. Nec est uenit quod solum id quod est possibile nobis, habebamus in ani-

mi preparatione, cum senex impotens pertinax in luxuria, habeat in preparatione animi adulteria, tūpura &c. si posset. Et si cut inimicus alcūtus, quāmus priuatus manibus, omniq[ue] spe occidendi inimicum, habeat animum prepararum occidendi illum si posset, & sic de alijs. Et sicut isti quo ad dāminū, & pe-

nam sensus substantiālē sunt ita rei: cur adulteri: & homicidē, & forte plus iuxta animi maiore ardorem ad hac: ita Abraham uirtuosus priuatus propter necessariā causam exercitio uirginatatis, perseverabat in prepara Cap. 19. in tiōne animi ad virginitatem, si cīer conti ntuens tunc. Authoritas quoque Augusti, allata adiudicat quoniam cōntinēt ibi ab Aug. pro continentia tolle nte coniugium sumit, quām confat esse uirginalem foliā. L. i. now remo te a p̄p̄ simpliciter, sed poft tempus tollit coniugium. Patet autem Augustinum sic accipere ibi continentia: quia loquitur de ea, quām non habeat in opere Abraham, sed in animo, & Iohannes in opere.

¶ Ad secundum autē dicitur, qd licet quantū ad bonitatem ex genere actus, & p̄meritum prāsum accidēt plus sit habere uirtutem in opere, quām in sola preparatione animi, tamen quantum ad bonitatem substantiale

non oportet quod sit plus, sed quandoque est minus, ut patet ex dīcītis: & ideo ratio nihil ualeat.

¶ In responso ad tertium eiusdem articuli, dubium ex Martino, ubi supra, occurrit dicente. Hęc foliatio non placet mihi. Et uidetur concedendum, qd multiplicatio, sive conteratio speciei humanae est simpliciter melius, quam contemplatio diuinorum quantumcumque sūt diuerorum generum. Si enim finis uirginatatis est melior simpliciter quam finis coniugij, uidetur quod propter coniunctionem humanae speciei non esset defenda uirginitas, etiam firmata uoto, nec pro pace unius regni posset. Papaā dispensare, quia dispensatio non fit nisi propter melius: hoc autem est error.

¶ Ad hoc dicitur, quod comparatio rerum in bonitate non est consideranda secundum calitatem eius, sed abfolūte. Constat autem secundum omnes, quod bonum anima praeferitur bono corporis, & quod contemplatio diuina est magis anima, multiplicatio autem hominum per generationem, corpore bonum secundum suum genus est. Generatio secundum carnalis carnale bonū directe facit, iuxta illud Iohannis 3: Quod natum est ex carne, caro est. Igitur optimè author dixit, quod finis uirginatatis secundum genus suum, est simpliciter melius, quam multiplicatio hominum, que est finis coniugij.

¶ Ad obiectiōnē autem Marii negatur utraque sequela. Prima quidē, quia in calitu specie humanam oportet eret cōseruari, praeceptum iuri natura pravauleret uoto uirginatatis, & sic simpliciter melius est philosophari quam ditari: tēpore tamen necessitatis oppōnunt agendum est. Ita licet simpliciter melior finis uirginatatis matrimonio, tempore tamen necessitatis melius est nubere. Secunda autem quia in face unius regni non tendunt ad bonum temporale tantum, sed ab bonum ipsius leui uirtutum selfēcēt in regno: que discordijs, seditionibus, bellicis & impēdiunt, collidunt. Et uniuersitatem dicitur, quod dispensatio potest fieri non solum propter melius secundum suum genus, sed propter melius ex circumstantia, puta hic in tali querenti.

¶ Super

Q V A E S T . CLII.

num animæ, secundum uitam contemplatiuam, quod est cogitare ea q̄ sunt Dei coniugium autem ordinatur ad bonū corporis, quod est corporalis multiplicatio generis humani, & pertinet ad uitā astiūam: quia uir & mulier in matrimonio uiuentes necesse habent cogitare q̄ sunt mundi, ut patet per Apostolum 1. ad Corinth. 7. Vnde indubitanter uirginitas præferenda est continentia coniugali.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ meritum nō solum penitutur ex genere aclus, sed magis ex animo operantis. Habuit autem animam Abraham sic di spōlitum, ut paratus esset uirginitatem seruare, si esset temporis coniugium, ex quo meritum continētia coniugalis in ipso, æquatur merito d' continentia uirginitalis in Ioanne respectu præmij accidentalis, non autem respectu præmij substantialis. Vnde * August. dicit in lib. de bono coniugali, quod Ioannis cælibatus, & Abraham coniubium pro temporum distributione Christo militauerunt, sed continentiam Ioannes in opere, Abraham uero in solo habitu habebat.

AD SECUNDVM dicendum, quod licet uirginitas sit melior, quām continentia coniugalis, potest tamen coniugatus melior esse, quām uirgo, duplice ratione. Primo quidem ex parte castitatis, si feliciter ille qui est coniugatus, habeat animum magis paratum ad uirginitatem seruandam, si oportaret, quām ille qui est auctu uirgo. Vnde * Aug. instruit uirginē in lib. de bono coniugali, tit. dicat. Ego non sum melior, quām Abraham, sed melior est castitas cælibum, quām castitas nuptiarum. & ratione nem postea * subdit, dicens. Quod enim nunc ago, melius ille egisset, si tunc agendum esset. Quod autem illi egerunt, sic ego non agrem, etiam si nunc agendum esset. Secundū, quia forte ille qui non est uirgo, habet aliquam excellentiorem uirtutem. Vnde * August. dicit in lib. de uirginitate. Vnde scit uirgo, quām uoluntate sollicita quae sunt Domini, ne forte propter aliquam sibi incognitam infirmitatem non sit matura martyrio: illa uero mulier, cui se præferre gestiebat, iam poslit bibere calicem dominicae passionis?

AD TERTIVM dicendum, quod bonum communipotius est bono priuato, si sit eiusdem generis: sed potest esse quod bonum priuatum sit melius secundum suum genus: & hoc modo uirginitas Deo dicata præfert fecunditatē carnali. Vnde * Aug. dicit in lib. de uirginitate, quod fecunditas carnis, etiam illarum, qua in hoc tempore nihil aliud in coniugio, quām prolem requirunt, quam mancipent Christo, pro amissâ uirginitate compēfari non posse credenda est.

**¶ Super Quæstio. 152.
Art. quintum.**

ARTICVLVS V.

**Vtrum uirginitas sit maxima
virtutum.**

IN art. 5. eiusdem q̄ nihil scribendum occurrit, nisi q̄ illud, quod in fine articuli dicitur de cälico nostro, seu gaudio singulare de integratæ carnis senectate, cū de auro solis tractabitur, declarandum est.

¶ Super
**ecclæsiastici germinis decus atque ornamentum
gratiae spiritualis, illustrior portio gregis Christi.**

¶ Præt. Maius præmium debetur maiori virtuti: sed uirginati debetur maximum præmium, s. fru-

ARTIC. V.

F Etus centesimus, ut patet Matt. 11. uirginitas est maxima virtutum. ¶ Præt. Tanto aliqua virtus est maxima aliquis Christo magis conformata dicitur. Apocalyp. 14. de virginibus agnum quocumque terit, & quod cum nouum: quod nemo alius posse go uirginitas est maxima virtutum.

SED CONTRA est, quod Aug. distinguinat. Nemo, quantum puto, auctoritatem præferre monasterio & in ecclesiis. Praeclarissimum testimoniū potest ca authoritas, in qua fiducias nostre martyres, & quo defuncti sancti monachis sacramenta recitentur, per quod dicitur quod martyris uirginitas prædicta, monasterii status.

RESPON. Dicendum, q̄ aliquid possit lentiſſimum duplicer. Vno modo alicet, & sic uirginitas est excellens castitatis. Transcendit enim & castitatem & coniugalem. Et quia castitatis annona buitur decor: ideo uirginari per condecoratur excellensſimma pulchritudo. Vnde dicit in lib. de uirginitate. Pulchritudo potest maiorem estimare dicere uirginem à rege, probatur à iudice, declaratur a confessori Dœo? Alio modo, potest excellensſimmo simplicitate & ingenuitate excellensſimma uirtutum. Semper excellit id quod est ad finem & quantum faciatis ordinatur ad finem, tanto melius autem ex quo uirginitas laudabilis redditus rebus diuinis, ut* dicimus. Vnde theses theologice, & etiam uirtus religiosa actus est ipsa occupatio circa res diuinas uirginatit. Similiter etiam uerbi uerantur ad hoc, quod inhereat. Vnde ad hoc ponuntur proprium uirtutum in monasteriis, qui ad hoc poſponunt voluntatem, & omnia que potest voluntates uirgines que ad hoc poſponunt deponunt: & ideo uirginitas non impedit xima uirtutum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod in fini illius portio gregis Christi est sublimior gloria per comparationem ad coniugatas.

AD SECUNDVM dicendum, quod centesimus attribuitur uirginatati secundum Hieronimum excellensim quan habet ad uoluntatem, buitur sexagenitus, & ad matrimonium buitur tricenus: sed sicut & Aug. dicit, quæstio Euangelij, cælestis predicatorum

K tyrum, sexagenitus uirginum, & membra gatorum. Vnde ex hoc non sequitur, ut uirginitas sit simpliciter maxima uirum communitatis in alijs gradibus callitatis.

AD TERTIVM dicendum, quod integratæ agnum quocumque terit: quia integratæ non solum in integratæ meati, sed etiam in integratæ carnis, ut* Augustinus dicit, integratæ. Et ideo in pluribus sequitur tamē oportet, quod magis in integratæ uirtutes facit propinquos intemperantes rationem mentis. Canticum annuntiat res solas uirgines cantant, est gaudium de integratæ carnis seruata.

De uitio luxurie, in quinque articulos divisus.

DE INDE considerandum est de uitio luxurie, quod opponitur castitati. Et primo, de ipsa in generali. Secundo, de speciebus eius.

CIRCA primum queruntur quinque.

¶ Primò, Quæ sit materia luxurie.

¶ Secundò, Vtrum omnis concubitus sit illicitus.

¶ Tertiò, Vtrum luxuria sit peccatum mortale.

¶ Quartò, Vtrum luxuria sit uitium capitale.

¶ Quintùm, De filiabus eius.

Vtrum material luxuria sint solum concupiscentia, & delectationes ueneres.

AD PRIMVM sic proceditur. Viderur quid material luxurie non solum sint concupiscentiae, & delectationes ueneres. Dicit enim * Augustinus in lib. confes. quod luxuria ad sacerdotem atque abundantium se cupit uocatio: sed satietas pertinet ad cibos & potus, abundantia autem ad diuitias. ergo luxuria non est propriè circa concupiscentias, & uoluptates ueneres.

¶ 2 Prat. Proverb. 20. dicitur. Luxuria res est uitium: sed uitium pertinet ad delectationem cibi & potus. ergo circa ea maxime uidetur luxuria esse.

¶ 3 Prat. Luxuria dicitur esse libidinosa uoluptatis appetitus: sed libidinosa uoluptas non solum est in ueneres, sed etiam in multis alijs. ergo luxuria non est solum circa concupiscentias, & uoluptates ueneres.

SED CONTRA est, quod dicitur in lib. * de uera religione de luxuriosis. Qui seminat in carne, de carne metet corruptionem: sed seminatio carnis sit per uoluptates ueneres. ergo ad has pertinet luxuria.

RESPON. Dicendum, quod sicut Isidor. * dicit in lib. Eym. Luxuriosus aliquis dicitur, quasi solitus in uoluptate. Maxime autem uoluptates ueneres animum hominis solunt: & ideo circa uoluptates ueneres maxime luxuria consideratur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut temperantia principalius quidem & proprie est circa delectationes tactus, dicitur autem ex consequenti, & per similitudinem quandam in quibusdam alijs materiis: ita etiam luxuria principaliter quidem est in uoluptatibus ueneres, que maxime & precipue animum hominis resolunt: secundario autem dicitur in quibuscumque alijs ad excellum pertinentibus. Vnde ad Galat. 5. dicit glos. * quod luxuria est qualibet superfluitas.

AD SECUNDVM dicendum, quod uitium dicitur res luxuriosa, vel secundum hunc modum quo in qualibet materia abundantia ad luxuriam referuntur,

uel inquantum superfluous tuis uini intentuum uoluptati ueneres praebet.

AD TERTIVM dicendum, quod libidinosa uoluptas etsi in alijs materiis dicatur, tamen specialiter hoc nomen sibi uendicant ueneres delectationes, in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut * Aug. dicit in 14. de unita Dei.

IN art. 1. q. 153. adiutor quia pat est, ut quilibet ars gaudet proprijs vocabulis: ideo in morali philo sophia & theologia, luxuria nomen pro prii summi pro summa perficiunt in materia delectationum ueneris, & per similitudinem ad quamlibet abundantiam excessum translatissima diciunt. Nam cum in Edeſa dicimus luxurie peccati, fine cunctione intelligimur peccatum in ueneres actum: sed apud grammaticos contrarius uideat translationis ordo, quoniam primitus significata est apud eos luxuria non min solatio cuiuslibet que libidinis, & deinde associata est ad solutionem libidinis in materia ueneres delectationis, que lo luui in superfluitate ueneres delectationis manifeste coſtituit. Et est ratio diversarum translationis, quia isti parte nominis significatis, illi ex parte significare translationem ordinariunt.

B **A**D SECUNDVM sic proceditur. Viderur quid material luxurie non solum sint concupiscentiae, & delectationes ueneres. Dicit enim * Augustinus in lib. confes. quod luxuria ad sacerdotem atque abundantiam se cupit uocatio: sed inquit satietas pertinet ad cibos & potus, abundantia autem ad diuitias. ergo luxuria non est solum circa concupiscentias, & uoluptates ueneres.

¶ 2 Prat. Vbi cumque inuenit aliquid superfluum, per quod a bo-

no rationis receditur, hoc est vi-

tium, quia uirtus corrumptitur per superfluum & dimidiatum, ut dicitur in 2. Ethicor. *

¶ 3 Prat. In illo actu, spiritus prophetæ non tangebat corda propheta-

rū: ergo nullus actus ueneres

potest esse sine peccato.

¶ 4 Prat. Causa potius est, quād effectus: sed peccatum originale in parvulis trahitur à cōcupiētia, sine qua actus ueneres esse non potest, ut patet per Aug. *

in lib. de nuptijs & concupisen-

tia. ergo nullus actus ueneres

potest esse sine peccato.

¶ 5 Prat. Dicendum, quod sicut Isidor. * dicit in lib. de bono coniugali:

Satis responsum est hæreticis, si

tamen capiunt, non esse pecca-

tum quod neque contra natu-

ram committitur, neque contra

morem, neque contra praece-

ptum. Et loquuntur de actu uenero, quo antiqui pa-

tres pluribus coniugibus utebatur. ergo non omni-

sus actus ueneres est peccatum.

RESPON. Dicendum, quod Aug. *

dicit in lib. de bono coniugali:

Satis responsum est hæreticis, si

tamen capiunt, non esse pecca-

tum quod neque contra natu-

ram originalis iustitia: quo

inferiora superioribus subiecta erat in homi-

ne, facta est poena ori-

ginalis peccati.

RESPO. Dicendum, quod peccati in humanis acti-

bus est, quod est contra ordinem rationis. Habet autem

hoc rationis ordinem, ut qualibet conuenienter ordinet

in suū finē: & ideo non est peccatum, si per rationem hō

titutur rebus aliquibus ad finem, ad quem sunt, mo-

do & ordine conuenienti, dummodo ille finis sit ali-

quod uere bonū. Sicut autem est uere bonū, quod conseruet corporalis natura unius individui, ita etiam

est quoddam bonū excellens, quod conseruet natu-